

Darybiniai ir morfologiniai stiliaus trūkumai

Iš kalbinės raiškos santykio su turiniu kyla kalbos tikslumo reikalavimas: išraiškos priemonė turi atitikti mintį, o ši – daiktą, įvykį. Jeigu to nepaisoma, sakinyse dažniausiai ne tik tinkamai neperteikia minties, bet būna ir neaiškus arba visai nesuprantamas.

Tikslumas sietinas su kalbos taisyklingumu. Kaip teigia J. Pikčilingis: „Ne viskas, kas netikslu, yra netaisyklinga, bet visa, kas netaisyklinga, dažnai esti netikslu.“

Kalbos tikslumo klaidos skiriamos į grupes: **darybines, leksines, morfologines, sintaksines tikslumo klaidas.**

Darybiniai tikslumo trūkumai

1. Netikslus **priešdėlio** vartojimas.

1.1. Vartojamas **ne tas** priešdėlis.

Pvz.: Japonų narai, išbuvę po vandeniui iki pusvalandžio 50–70 m gylyje, į paviršių pakyla (= iškyla) per 2–3 minutes.

1.2. **Nereikalingas** priešdėlis.

Pvz.: Ta dalis užbaigiama (= baigiama) skyriumi „Stilių sąveika“.

1.3. **Trūksta** priešdėlio.

Pvz.: Vakar vyko (= įvyko) renginys, skirtas K. Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms.

2. Netikslus **priesagos** vartojimas.

2.1. Vartojama **ne ta** priesaga.

Pvz.: Nuo hormonų gamybos (= gaminimosi) priklauso žmogaus amžius.

2.2. **Nereikalinga** priesaga.

Pvz.: Neik ten, kur išmindyti (= išminti) takai. Eik ten, kur tako nėra, ir palik savo pėdsaką.

2.3. **Trūksta** priesagos (veiksmas yra kartotinis).

Pvz.: Deja, Jonas ilgai mylimąją apgavo (= apgaudinėjo) gražiais žodžiais.

Morfologiniai tikslumo trūkumai

1. Pasirenkama **ne ta daiktavardžio skaičiaus** forma.

Pvz.: Sodo takeliai ir aikštelės iškloti įvairios formos ir spalvos betonine plytele (= betoninėmis plytelėmis).

Visas grožis atsiskleidžia suvokus, kad kiekviena detalė, kiekvienas vaizdas eilėraštyje yra reikalingas (= reikalingi).

2. **Įvardžiuotiniai** būdvardžiai, dalyviai, skaitvardžiai dažnai **painiojami su paprastaisiais ir atvirkščiais.**

2.1. Paprastąją formą keistina įvardžiuotinė.

Pvz.: Vienas iš rankraščių yra Drezdene, o du, faktiškai sudarantieji (= sudarantys) vieną, – Ispanijoje.

2.2. Vartotina įvardžiuotinė forma vietoje paprastosios.

Pvz.: Čia žuvo 20 vyrų – tiek mini Eiliuota (= Eiliuotoji) Livonijos kronika.

3. Nemotyvuota **veiksmazodžio laikų įvairovė.**

Pvz.: Skersgatvyje motiną sulaiko (= sulaikė) kažkoks žmogus. Jis paklausė motiną:... / Skersgatvyje motiną sulaiko kažkoks žmogus. Jis paklausė (= paklausia) motiną:...

4. Netinkama nuosaka.

Pvz.: Juo dėtas, imu (= imčiau) ir viską išdrožiu (= išdrožčiau) į akis.

5. **Atpasakojant** svetimas mintis, reikėtų **dalyvinės kalbos.**

Pvz.: Saulėgrąža – augalas, kuris visuomet atsisuka (= atsisukęs) į saulės pusę.

6. Netinkamai pavartotas **savaiminį veiksmažodį** žymintis žodis.

Pvz.: Su Lietuva buvo glaudžiai susietas (= susijęs) visas rašytojo gyvenimas.